

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מהו למינקט מינייהו ומילן כלומר אגודלין לידהו לא מציעא לן שהרי אפי' התיר עומר של אשתקד את הזרעים קודם שזרעו וזרעם קודם העומר ולא השישו הו' אגודלין אסורין עד שיבא עומר הבא כי קא מיבעי ליה לנקוטין מן הזרעים שבקרקע ומיכל לאחר העומר: **ושרינו עומר** שהעומר ממיר את התלושין חדשים של שנה זו ואת אגודלין המחוברים שהשישו: או דלמא צטלינוה אגב ארעא. וקרקע צעלמא דמו ולא שייך עומר גבייהו למשרינהו: **צעי ר' אמי אונאה** הא תנן לה צמתינתין דאין להו לכל הכך דמתני': **ציטול מקח** יומר משמות: יש לן או אין להם. מי אמרין מאל טונו (ויקרא כה) הוא דלימעטו והא לאו בכלל אונאה הוא אלא מקח טעות הוא או דלמא כיון דלאו דבר שבמדה הוא ולא אטעייה דבידיה כשאר דין אונאה הוא: ר' יונה ור' ירמיה מילתא באפי נפשייהו אמרי ולאו אדרימי קיימי אלא ר' יונה (ירמיה) ארקקעות ורבי (יונה) ארקקעות אמרי משמיה דר' יוחנן אונאה אין להם ציטול מקח יש להן: **מ"ד ארקקעות** אמרה רבי יוחנן: **כ"ש** דארקקעות נמי אמר דכיון דאשמועינן דציטול מקח לאו בכלל אונאה הוא מהיכא אימעטי אר הקדשות קחשיב ליה מקח טעות אע"ג דליכא טעות כלפי אפי' אמרינן ציטול מקח כל שכן דלגבי חזבייה דאיכא למימר טעה ואדעתא דהכי לא חקייה כל שכן דהדר: **מ"ד ארקקעות** אמרה: **אצל ארקקעות** לא. דאילו גבי הדיט אמרינן טעה ואדעתא דהכי לא חקי ליה ארקקעות דכין אונאה טעות נמי לא אמרינן בהו כדשמואל: **מחולל נמי ליכא למימר** בהו דמאן טעה: **סנן הסס** במסכת תמורה (דף סו): **אם היה קודש צעל מוס** רישא דמתני' הכי האומר הרי זו תחת זו תמורת זו או חליפי זו הרי זו תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום שאין קרבן תמים מתחלל ואם היה קודש צעל מוס יאל לחולין וצריך לעשות לו דמים אם אין זו של חולין יפה כשל הקדש מוסף עליה מעומיו עד

כדי דמי הקדש: **יאל לחולין דבר סורה** ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעטי מאונאה: **אף צריך לעשות לו דמים דבר סורה** דגבי הקדשות ערכך כתיבא צבולהו וקסבר ערכך שווי משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אם זול אם יוקר: **והא"ר יונה ארקקעות כו'** לר' יונה קשיא דרבי יוחנן אדרימי יוחנן: **ואיפוך** אליבא דר' יונה. אצל אליבא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לר' ירמיה אליבא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ציטול מקח דמ"ד ארקקעות אצל ארקקעות לא כדשמואל. וה"נ איתא בתמורה" לרבי יונה איפוך וקמפילגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ציטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעטי מאונאה לא שנה שנות לא שנה יתר משמות דאילו גבי הדיט אמרינן טעה אצל בהקדש ליכא למימר טעות: **ומר ליש ליה דשמואל** קסבר כיון דאצל יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: **שחיללו אין** דהא אימעטי מאונאה לא שנה גדולה ולא שנה קטנה: **לפתחילה לא** ודבר תורה דערכך שווי משמע: **ומר סבר אפי' לפתחילה** ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומיהו לאחר זמן ישלם: **לעולם כדאי אונאה** וקאמר דבר תורה ואפילו כדאי אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: **ולא סיפוך** דאי מפכת לה קשיא דרבי יוחנן אדרימי יוחנן דאילו לדידיה לא מצי לתרוצי אין להן אונאה דמתני' כרב חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מלא"ר יוחנן אונאה אין להן ציטול מקח יש להן מכלל דאונאה אין להן דקאמר אין מחזירין להן אונאה הוא. אצל ר"ל כי מוטבת ליה ממתניתא מוקי לה כרב חסדא: **מאי אין לן אונאה** דגבי הקדשות דאפילו

אמר ר"ג הדר א"ר חסא אונאה אין להן ביטול מקח יש להם משמע דרב נחמן לא פליג ארז חסא רבו וקשה לר"ת דצפי המקבל (לקמן דף קת. ושם) אמרינן זנן צר' ושוה ק' סבור מינה כו' אמר רב נחמן אין אונאה לרקקעות אלא אפי' ציטול מקח אין להם ומירך ר"ת דאין אונאה על פלגא אצל מפלגא ואילך ממיר ציטול מקח יש להם ואפי' שפיר הא דתנן (לעיל דף טו): **רבי יהודה אומר אף המוכר בהמה ומרגלית אין להם אונאה ומפרש בגמרא עד כדי דמיהם מדקאמר אף משמע דקרקעות נמי אית להו האי שיעורא וצפרק אלמנה גוויית (כמוצות דף טו): תנן שום דניינין שפתמו שותפו או תמניו שותמו מכרם בטל רש"ג אומר מכרם קיים ומפרש התם (דמכרם קיים עד פלגא: **יצא דחולין כו'** למ"ד צריך לעשות לו דמים מדבניהם יאל לחולין הכל אצל מדרבנן צריך לשלם להקדש אונאתו ולמ"ד צריך לעשות לו דמים דבר תורה דיש להקדש ציטול מקח יאל לחולין כנגד המעות שנתן והשאר יתחלל בדמים שישלם וקמ"ל דלא אמרינן כיון שיש להקדש ציטול מקח יצטל הפדיון ולא יאל לחולין כלל כמו בהדיט דהמקח בטל והיינו טעמו משום דבהדיט המאנה חוזר משום שאינו רוצה להחזיר האונאה ואפילו אם המתאנה פטורה מלהחזיר מ"מ שניהם חוזרים כיון שמתאנה היה יכול לצא לדי הפסד אם לא ירגיש ויחזור כדאי שיראה אצל הקדש המתאנה אינו יכול לצא לדי הפסד כשידע המחלל שאינה הקדש לא יוכל ליהנות עד שיוסיף על דמיו כדי שויו וע"כ צריך להוסיף ולא יוכל לחזור דאפי' מתחייב הקדש בטעות מפקדו כדאמרינן גיש נחולין (ב"ב דף קג): **ושם ד"ה ואל** לא תשיימייה את דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיט כ"ש כלן שיתחייב להוסיף אע"פ שטעה והיה סבור שיתחלל בכך כל הקדש ולא יצטרך להוסיף כי מ"מ נתרצה לשוה צבוח ולא נתכוון מסתמא לאנות הקדש ואינו יכול לחזור ולכך אין שניהם חוזרים: **והאמר רבי יונה ארקקעות** ציטול מקח יש להם ולא היה יכול לתרץ דציטול מקח יש להם מדרבנן דאם כן מאי**

איכא צין אונאה דהקדש לציטול מקח דבאונאה נמי צריך להוסיף דמים מדרבנן מדפרין אי באונאה צבא לימא ר"ל דבר תורה אצל לרבי יוחנן דאמר מדבניהם אחי ליה שפיר ולעיל נמי אמר יד הקדש על העליונה אפילו באונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדבניהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"כ להשלים דמים ובהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל יד הקדש על העליונה: **ומ"ד סבר אפי' אבתחילה** תימיה דצפי המקדש שדהו (ערכין דף טו) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצפ"ק דסנהדרין (דף יד) אמר דצוותה הקדש צעין ט' וכתן ועלולם הצעלים שמוסיפין חומש אלמא מחזירין אחר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שצבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעה דבר שמתוך שנתכוון לחללו שוה צבוח וטעה ונמצא שהקדש שוה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שוה צבוח אצל במזיד לכ"ע אסור לאנות הקדש: **דאפילו**

קסא א מיי פ"ג מהל' מביה הל' ס' סנא לאון קע פ"ג ח"מ ס' רב ספק טע ע"ש צמ"ט: **קסא ב מיי פ"ג מהל'** ערכין הלכה ט' נ"ד אלפס ע"ז פ"ג דף טג"ג: **קסא ג מיי פ"ג מהל'** תמורה הל' א ב:

מוסף רש"י

מדה למינקט. ללקוט מן קודם הכרשמן (תנחומי סו). ושרינו עומר. דכתיב דלמחר ואלו לאו אסורין עד שיבא עומר הבא, בדבולתין מירי, או דלמא גטלינהו אגב ארעא וכי לקט להו כגדולין דמו (סו). שחיללו על שדה פרוטה מחולל. דאין אונאה להקדש, דכתיב איש את אחיו, ואשמיטין שמואל דבי חיבי דאימעטי מאונאה אימעטי נמי מציטול מקח (קידושין א'). וצריך לעשות לו דמים. שמהא אונאה של חולין שוה כאותה של הקדש הוא מחלל עליה ולא יתאנה להקדש, (תמורה כו). יצא לחולין דבר תורה. דאמרינן צפרק הגמרות והספס (כא). ואם כל בהמה טמאה, צבלי טומא שפסדי הכתוב מדבר (סו). דמ"ד און מדבניהם. דמ"ד און אונאה להקדש דמייס אל טונו איש את אחיו, ולא הקדש מן התורה. רב משא מפרש לא לקמן (סו). בכדי אונאה. דלא תאנה אלא שנות (סו). ביטול מקח. שנתאנה יומר משמות (סו). ביטול מקח יש להם. שאם נתאנה יומר משמות חוזר לר' יונה קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן (סו). ואיפוך כו'. ר' יוחנן אמר צריך לעשות דמים דבר תורה ור"ל אמר מדבניהם (סו). דכילי עלמא אית להו דשמואל. ואי דקמטוון לחולין והאי תמחיל. לומר אם היה צדעמו לאנות הקדש ומלל דמייס והאי מחלולין, אצל להבי אמר ר"ל צריך לעשות דמים דבר תורה משום דליחוי לא מיכוון לחללו דמייס פחותין אלא סבור שיהי חולין שוין את דמי הקדש, ור' יוחנן סבר צין מחזירין לחללו (סו). בכדי אונאה. דלא תאנה אלא שנות (סו). ולא תיפוך. ואלו אונאה קיימי וצטול מקח לא אינו דקא קשיא לן ל"ל ממתי' דאלו דברים, לא קשיא, דהיא מתוך לה ר"ל דבר חסדא, דאפילו פחות משמות חוזר, וה"ק קרא איש את אחיו הוא דבשיעור שנות משלם פחות משמות לא משלם, הא הקדש אפילו פחות מכדי אונאה חוזר, והיינו דבר תורה דקאמר ר"ל לעיל, ור' יוחנן מוקי ליה כמתעטתיה, אצל ציטול מקח לא אינו כלל ר' יוחנן ולא חיקש לא לר' יונה ולא לר' ירמיה (סו).

גליון הש"ס

תום ד"ה יצא וכו' ואפילו אם המתאנה. עין לעיל דף ט' ע"כ תוס' ד"ה וא"ל:

איכא צין אונאה דהקדש להוסיף דמים מדרבנן מדפרין אי באונאה צבא לימא ר"ל דבר תורה אצל לרבי יוחנן דאמר מדבניהם אחי ליה שפיר ולעיל נמי אמר יד הקדש על העליונה אפילו באונאה ועוד אי ציטול מקח דקאמר ר' יונה מדבניהם א"כ נצטרך לומר דלמ"ד אין להם ציטול מקח היינו אפילו מדרבנן א"כ להשלים דמים ובהדיא קתני דצריך לעשות לו דמים ולעיל יד הקדש על העליונה: **ומ"ד סבר אפי' אבתחילה** תימיה דצפי המקדש שדהו (ערכין דף טו) אומר כי אמר שמואל שחללו לכתחילה מי אמר וצפ"ק דסנהדרין (דף יד) אמר דצוותה הקדש צעין ט' וכתן ועלולם הצעלים שמוסיפין חומש אלמא מחזירין אחר ריות הקדש וי"ל דה"פ שחללו אין שנתכוון לחללו פחות מדמיו שצבר זה אסור לעשות ואין צריך להשלים אלא מדרבנן אצל לכתחילה שעה דבר שמתוך שנתכוון לחללו שוה צבוח וטעה ונמצא שהקדש שוה יותר ישלים מן התורה ומר סבר אפילו לכתחילה לא ישלים אלא מדרבנן אף על פי שנתכוון שוה צבוח אצל במזיד לכ"ע אסור לאנות הקדש: **דאפילו**

כדי דמי הקדש: **יאל לחולין דבר סורה** ואפי' אין זו יפה כמותה כדאמר דאמעטי מאונאה: **אף צריך לעשות לו דמים דבר סורה** דגבי הקדשות ערכך כתיבא צבולהו וקסבר ערכך שווי משמע. ור' יוחנן סבר ערכך כל דמים שיערכוהו משמע ליה אם זול אם יוקר: **והא"ר יונה ארקקעות כו'** לר' יונה קשיא דרבי יוחנן אדרימי יוחנן: **ואיפוך** אליבא דרבי יונה. אצל אליבא דרבי ירמיה לא תיפוך דהא לר' ירמיה אליבא דרבי יוחנן הקדשות אין להם ציטול מקח דמ"ד ארקקעות אצל ארקקעות לא כדשמואל. וה"נ איתא בתמורה" לרבי יונה איפוך וקמפילגי ר"ל ור' יוחנן מ"ד אין להן ציטול מקח אית ליה דשמואל דכיון דאימעטי מאונאה לא שנה שנות לא שנה יתר משמות דאילו גבי הדיט אמרינן טעה אצל בהקדש ליכא למימר טעות: **ומר ליש ליה דשמואל** קסבר כיון דאצל יתר משמות לאו דרך מקח הוא וכיון דלגבי מקח לאו מידי הוא גבי חילול נמי לאו מידי עבד: **שחיללו אין** דהא אימעטי מאונאה לא שנה גדולה ולא שנה קטנה: **לפתחילה לא** ודבר תורה דערכך שווי משמע: **ומר סבר אפי' לפתחילה** ערכך כל דהו משמע הלכך לאפקועי איסוריה ואפילו מדרבנן שרי ומיהו לאחר זמן ישלם: **לעולם כדאי אונאה** וקאמר דבר תורה ואפילו כדאי אונאה צריך לעשות דמים דבר תורה: **ולא סיפוך** דאי מפכת לה קשיא דרבי יוחנן אדרימי יוחנן דאילו לדידיה לא מצי לתרוצי אין להן אונאה דמתני' כרב חסדא דפחות מכדי אונאה חוזר מלא"ר יוחנן אונאה אין להן ציטול מקח יש להן מכלל דאונאה אין להן דקאמר אין מחזירין להן אונאה הוא. אצל ר"ל כי מוטבת ליה ממתניתא מוקי לה כרב חסדא: **מאי אין לן אונאה** דגבי הקדשות דאפילו